

Врз основа на член 114-а од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на Република Македонија", бр. 38/91, 46/93, 55/95, 10/04, 84/05, 111/05, 65/06, 5/07, 77/08, 67/09 и 88/10), министерот за здравство донесе

Упатство за начинот на вршење на здравствената дејност која се однесува на третманот на неонаталните конвулзии

Член 1

Со ова упатство се пропишува начинот на вршење на здравствената дејност која се однесува на третманот на неонаталните конвулзии.

Член 2

Начинот на вршење на здравствената дејност која се однесува на Третманот на неонаталните конвулзии е даден во Прилог 1, кој е составен дел на ова упатство.

Член 3

За секој поединечен случај, по сопствена оценка, докторот може да отстапи од одредбите на ова упатство во секоја фаза од третманот на пациентот, со соодветно образложение за потребата за отстапување и со проценка за натамошниот тек на третманот.

Потребата за отстапување и оценката од став 1 на овој член од страна на докторот соодветно се документира во медицинското досие на пациентот.

Член 4

Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува две години од денот на неговото влегување во сила.

МИНИСТЕР
д-р Бујар ОСМАНИ

Третман на неонаталните конвулзии

ВОВЕД

Неонаталните конвулзии се пароксизмални нарушувања на невролошката функција од бехавиорален, моторен и автономен тип.¹ Неонаталните конвулзии може да се само клинички манифестни (без корелација со електроенцефалографскиот (ЕЕГ) наод), електроклинички (клинички манифестни и поврзани со ЕЕГ наодот) или електрографски (без клиничка манифестација).²

Неонаталните конвулзии најчесто се манифестација на невролошко заболување, а многу ретко се идиопатски и прогнозата им зависи од причината која што ги предизвикува.^{1,3,4} Не секогаш е познато дали појавата на неонатални конвулзии ќе биде проследена и со неповолен невролошки развој, бидејќи тоа е поврзано или со конвулзиите сами по себе или со причината која што ги предизвикува.

Во најголемиот број случаи, неонаталните конвулзии не перзистираат во детството и не постојат докази дека третманот на клинички манифестните конвулзии со антиконвулзиви го подобрува исходот. Сепак, постои консензус дека неонаталните конвулзии би требало да се третираат, посебно ако се зачестени, пролонгирани и имаат неповолен ефект на кардиореспираторната функција. Постојат многу малку клинички студии за ефикасноста на антиконвулзивите во третманот на неонаталните конвулзии.^{5,6,7} Тие покажуваат дека постои делумна супресија на клинички манифестните конвулзии со перзистентност на абнормална ЕЕГ активност во значителен број на случаи (>1/3).^{2,5,8,9,20} Сепак, не е познато каква е значајноста на електричните конвулзии.

ЗАЧЕСТЕНОСТ

За разлика од другите возрасти во детството, во неонаталниот период инциденцијата на конвулзиите е повисока и истите најчесто се јавуваат во текот на првата недела.^{1,11}

Клинички манифестните конвулзии се јавуваат во 0,5-3/1000 живородени деца родени во термин.^{3,11,12} Зачестеноста е повисока кај предвремените раѓања, каде изнесува 10-15/1000 живородени деца.^{3,4,12,13,35}

Електрографските (клинички silentни) конвулзии се без позната зачестеност, но се мисли дека се почесто врзани за недоносените новороденчиња.^{3,14,15}

ПОСЛЕДИЦИ

КРАТКОТРАЈНИ

Пролонгираните конвулзии може да доведат до кардио-васкуларно нарушување. Кога да се придружени со хиповентилација и апнеа, доведуваат до хипоксија и хиперкапнеја со последователен кардиоваскуларен колапс. Сè од ова што претходно е наведено, може да биде предиспозиција за секундарна невролошка лезија.

ДОЛГОТРАЈНИ

Кај долготрајните последици прогнозата зависи од:

- Етиологијата на конвулзиите^{1,3,4,16,17}
- Невролошкиот наод: Перзистентни невролошки абнормалности се поврзани со лош исход.^{4,17}
- Гестациската возраст.^{1,3}
- Карактеристиките на конвулзиите: Зголемена веројатност за неповолен/лош исход е поврзана со:
  - Типот на конвулзиите; суптилни, генерализирани или два или повеќе типа на конвулзии.^{2,16}
  - Пролонгирани или лошо контролирани конвулзии.^{4,17,18}
  - ЕЕГ наод: Ако постои перзистентно ниско напонско или супримирано ЕЕГ трасе, поврзано е со лош невролошки исход во 65-90%.^{4,14,15,17}

Долготрајниот исход зависи од етиологијата на конвулзиите и е со повисока инциденција кај недоносените. Долготрајниот исход на неонатални конвулзии вклучува:

- Морталитет.^{1,2,3,4,13,15,16,18}
- Пост-неонатални конвулзии.^{3,4,15,16,17,18}
- Неповолен невролошки исход со когнитивни промени^{16,19,20}, развојни нарушувања^{3,4,37} и церебрална парализа^{3,4,13,14,16,37} постои во 20-40% од доносените^{1,3,37} и дури 75% од недоносените деца.³

ДИЈАГНОЗА

Клиничка: Повеќето типови на неонатални конвулзии можат да се препознаат клинички, но дијагнозата може да биде неточна без ЕЕГ потврда.

Табела 1: Типови на клинички манифестни конвулзии

Тип на конвулзии	Зачестеност ^{1,3,16}	Физички карактеристики	ЕЕГ активност
Суптилни	Најчести (50 – 75%)	ОРОФАЦИЈАЛНИ: Правење на гримаси, цваќање, млацќање, трепќање, нистагмус, фиксиран поглед. ДВИЖЕЊА ОД СТРАНАНА ЕКСТРЕМИТЕТИ: пр. возење велосипед, боксерски став АВТОНОМНИ: нестабилен крвен притисок, тахикардија, централна апнеа	Често не се во корелација со ЕЕГ, но ЕЕГ промените најчесто ги следат очните промени
Клонични	23 – 40%	Повторувачки движења кои не можат да бидат супримирани ако се држи екстремитетот Фокални или генерализирани ДДг.: Тремор	Добро корелираат со ЕЕГ
Тонични	2 – 23%	Состојба на постојана вкочанетост на екстремитетите или на телото или нистагмус Генерализирани или фокални (поретки)	Фокални: обично се абнормални Генерализирани: обично не корелираат со ЕЕГ
Миоклонични	8 – 18%	Имаат тенденција да се јават на флексорната мускулатура како брзи изолирани движења Фокални, мултифокални или генерализирани ДДг.: Бениген миоклонус во сон	Варијабилна Фокални: често се со нормално ЕЕГ

ДИФЕРЕНЦИЈАЛНА ДИЈАГНОЗА:

- Тремор
  - не е врзан со очни движења или автономен феномен
  - предизвикан е од стимулус или е спонтан
  - може да се прекинат со држење на екстремитетот
- Бенинген неонатален миоклонус во сон
  - се јавува во тек на РЕМ-фаза/фаза наактивен сон
  - не реагира на стимулус

Етиологија на неонаталните конвулзии: ^{3,16}

Главни причини се:

1. Хипоксично-исхемична енцефалопатија (ХИЕ) 50%
2. Интракранијална хеморагија (ИКХ) (11%): субарахноидална (почесто кај доносени деца), субдурална (кај доносени деца со потешко породување) и пери/ интравентрикуларна (недоносени деца)
3. Церебрален инфаркт (10%): доносени деца
4. Конгенитални структурни абнормалности на централниот нервен систем (ЦНС)/кортикална дисплазија. (6%)
5. Интракранијална инфекција (2%): почесто при менингитис

Поретки причини се:

1. Вродени грешки во метаболизмот
2. Електролитни нарушувања: хипогликемија, хипокалцемија, хипомагнезијемија, хипер и хипонатремија
3. Дефицит на пиридоксин
4. При откажување од медикаменти
5. Траума: во тек на породување и намерна повреда
6. Бениген фамилијарен синдром на неонатални конвулзии; се наследува автозомно доминантно (АД), конвулзиите обично се јавуваат 2-иот или 3-от ден од раѓањето и престануваат по 6-тиот месец.
7. Бенигни идиопатски неонатални конвулзии: се јавуваат петтиот ден од раѓање
8. Непозната етиологија/идиопатска: 2-5%
9. Прогресивен епилептичен синдром во првата година од животот кој се јавува во неонаталниот период.

НЕУРОИМИЦИНГ:

Не постојат посебни препораки во литературата што се однесува до неуроимицинг техниките за следење на конвулзиите, но затоа пак се базични во откривањето на етиологијата на истите.

- Компјутеризирано томографски (КТ) скен: најдобро е да се направи за детекција на калцификати и хеморагија во акутниот период
- Магнетна резонанција (МР): би се вовела штом би станала поисплатлива.
- ЕЕГ: Клинички манифестните конвулзии честопати тешко се дијагностицираат и кај нив постои недоволно усогласување меѓу клинички евидентните конвулзии и електрички конвулзии кои се презентираат при ЕЕГ мониторинг.^{2,10,14,16,21} Затоа, кај сите новородени деца со клинички манифестни конвулзии потребно е да се направи ЕЕГ.

МЕНАЏМЕНТ

- **Итни постапки:**
  - Проценка на дишењето и перфузијата со реанимација доколку е потребно (*Види протокол за реанимација*)
  - Корекција на хипогликемијата, доколку постои. При тоа, треба да се провери нивото на гликоза во крвта и доколку постои хипогликемија да се ординира 2ml/kg IV 10% Dextrosa во болус, а потоа во континуирана инфузија (*Види протокол за хипогликемија*)
  - Да се обрне внимание на анамнезата на мајката, особено на мајчините ризик фактори и компликации во тек на бременоста и породувањето, ризик факторите за хипогликемија и сепса, постоењето на фамилијарна историја за метаболни болести или конвулзивни нарушувања или постепено на претходна необјаснета перинатална смрт.
  - Физикален преглед, со посебно внимание на невролошкиот статус.
  - Евидентирање на конвулзивниот напад со детален опис на истиот од лицето кое го забележало.

Ако новороденото дете е на пост-интензивниот оддел, треба да се префрли на одделот за интензивна терапија.

- **Испитувања:**

Кај сите новородени деца со конвулзии задолжително е да се направи следниот минимум на испитувања, кој е основен за брза детекција на причината и започнување на итен третман.

  - Одредување на гликемија во крвта
  - Одредување на електролити во крвта: Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+}
  - Крвна слика

- Кранијален ултразвучен (УЗ) преглед: со цел да се исклучи постоење на туморозни формации на ЦНС, но истиот не е ефективен во откривањето на субдурални и епидурални крварења или идентификацијата на паренхимална повреда.

Понатамошните испитувања би зависеле од постоечката етиологија.

- Ацидо-базен статус (АБС)
- Хемокултура
- Лумбална пункција: за земање на примерок на церебро-спинална течност за микроскопска и културелна анализа. Наод на ниска гликемија сугерира бактериски менингитис. PCR иследување за Herpes virus.
- Вирусолошки анализи (TORCH инфекции)
- Метаболен скрининг на урина за аминокиселини и органски киселини
- Метаболен скрининг на крвта за амонијак, лактати и пирувати
- Неврофизиологија: стандардно ЕЕГ со 12 одводи, континуирано ЕЕГ
- Неуроимидинг техники: КТ, МР

Неонатални конвулзии со позната етиологија треба да се третираат

- Хипогликемија (*Види протокол за хипогликемија*)
- ХИЕ (*Види протокол за асфиксија*)
- ИВХ (*Види протокол за ИВХ*)
- Сепса (*Види протокол за бактериски инфекции*)
- Неонатален апстиненцијален синдром (*Види протокол за НАС*)
- Хипокалцемија: 10% Calcium gluconat (0,22 mmol Calcium/ml). Да се даде 0,44 – 0,88 mmol/kg/ден (2 - 4 ml/kg/ден 10% Calcium gluconat) како континуирана интравенска инфузија.²²
- Хипомагнезијемија: 50% раствор на MgCO₄ (2 mmol/ml): Да се даде доза од 0,2 – 0,4 mmol/kg на секои 12 часа ИВ или ИМ.²²
- Вродени грешки во метаболизмот (метаболопатии): Да се прекине исхраната, бидејќи истата може да биде причина за конвулзии и енцефалопатија. Да се вклучи интравенски раствор. Се препорачува консултација со педијатар супспецијалист за метаболопатии.

- **Антиконвулзивни лекови:**

- Идикација за третман на клинички манифестни конвулзии:²³
  - Пролонгирани > траат повеќе од 3 мин
  - Повторувачки > повеќе од 3 напади во текот на 1 час
  - Придружени се со кардио-респираторно нарушување.

Терапија (види Табела. 2)

Да се започне со **phenobarbital**. Доколку конвулзиите не се контролираат со максимално ординирана доза на phenobarbital, се додава **phenytoin**.

- Во компаративните студии со phenobarbital и phenytoin најдено е дека и двата подеднакво се нецелосно ефикасни ако се користат самостојно или во комбинација за третман на неонатални клинички манифестни конвулзии.^{5, 24, 34}
- Потребно е да се следи концентрацијата на лековите во крвта за да се одреди дозата на одржување поради варијабилната фармакокинетика на ова генерациска група.
- Ако комбинацијата од phenobarbital и phenytoin е неефикасна, тогаш опциите да се постигне целосна контрола на конвулзиите се ограничени. Во нашата пракса користиме **clonazepam** како лек од избор од трет ред, иако постојат мал број на докази за него.²⁵ Во еден од поновите извештаи³⁶ **lignocain-от** (или **lidocain-от**) се покажал посупериорен во однос на clonazepam-от и midazolam-от, но поради малиот број испитаници, овие резултати бараат понатамошни иследувања.
- Да се консултира педијатар-невролог.
- Тестот со **pyridoxine (витамин Б6)** би требало да се изведе заедно со ЕЕГ мониторинг доколку постои сомневање за пиридоксински дефицит кај новороденото дете со неконтролирани конвулзии за кои не постои позната етиологија. Евидентирање на конвулзиите и нормализација на ЕЕГ наодот за неколку минути од интравенското ординирање на пиридоксин се доволни за поставување на дијагнозата. Сепак, доколку иницијално не постои сузбивање на ЕЕГ промените и конвулзиите перзистираат, тогаш би требало да се повтори ординирањето на пиридоксин. Ординирањето на пиридоксин оди со следење на промените на ЕЕГ.²⁶

Табела 2: Антиконвулзивни лекови

Антиконвулзив	Индикација за третман	Ударна доза	Доза на одржување	Друго
Phenobarbital	Времетраење на конвулзиите: ≥ 3 мин или Зачестеност на конвулзиите: ≥ 3 во текот на 1 час	20 mg/kg ИВ во текот на 30 минути Ако иницијалната доза е неефективна, дополнителна доза од 5 – 10 mg/kg може да биде ординирана на секои 5 минути, до вкупна доза од 40 mg/kg	Во доза од 5 mg/kg ИВ или орално на секои 12 часа Се започнува 24 часа по иницијалната доза	Терапевтско 40 – 130 $\mu\text{mol/L}$ Со кардио-респираторен мониторинг
Phenytoin	Неадекватен одговор на phenobarbital	20 mg/kg ИВ во текот на 30 мин	Во доза од 4 mg/kg ИВ на секои 12 часа Се започнува 12 часа по иницијалната доза	Терапевтско ниво 40-80 $\mu\text{mol/L}$ Со кардио-респираторен мониторинг
Clonazepam	Неадекватен одговор на phenobarbital и phenytoin	Во доза од 0.025 mg/kg ИВ на час	Во доза од 0.025 mg/kg на секои 8 часа	Со кардио-респираторен мониторинг
Pyridoxine	Некупирачки конвулзии без позната етиологија	Во доза од 100 mg ИВ или ИМ на час (тест доза)	50 – 100 mg на ден, орално	Пиридоксински тест со ЕЕГ.

Во неонатолошката практика постои мало искуство за ефикасноста на употребата на други антиконвулзивни лекови (midazolam²⁷, lignocaine^{24,28} бензодиазепини²⁹, lamotrigine^{30,31}, carbamazepine³² и valproate³³) како втора линија на лекови во третманот на неонаталните конвулзии, чија ефикасност не е проучена во рамки на контролирани студии.

Терапијата со антиконвулзиви и одлуката за нејзино прекинување во целост е емпириска и би требало да се донесе индивидуално за секој пациент, земајќи ги предвид невролошкиот преглед, етиологијата на конвулзиите и ЕЕГ наодот.

ПРЕПОРАКИ

- Да се прекине терапијата со антиконвулзиви штом конвулзиите се под контрола и невролошкиот преглед е нормален. Кај повеќето случаи ова се постигнува пред исписот на новороденото дете од болница. Студија од Шведска¹⁸ покажала дека постои мала зачестеност на повторувачки конвулзии во текот на првата година кај децата (8%) кои биле испишани од болница без антиконвулзивна терапија.
- Во исписот на новороденото дете треба да има документирано дека истото имало неонатални конвулзии, неговиот невролошки статус, антиконвулзивната терапија, доколку истата не е исклучена пред исписот и препорака за следење на растот и развојот на новороденото дете со редовна контрола кај специјалист педијатар-невролог.

КЛУЧНИ ТОЧКИ

Клучни точки	Ниво на доказ
Кај неонаталните конвулзии клиничкиот наод често не корелира со електроенцефалографскиот запис.	☆☆ 1, 2, 3, 4, 35
Електроенцефалографскиот наод како потврда за абнормални движења е основен во дијагностицирањето на неонаталните конвулзии и е единствено релеванно мерило за ефективност од антиконвулзивната терапија.	☆☆ 1, 2, 3, 4, 35
Phenobarbital-от и phenytoin-от имаат исто, но не и во целост ефективно дејство, ординирани поединечно или во комбинација.	☆☆☆☆☆ ³⁴
Прогнозата на неонаталните конвулзии најмногу зависи од нивната етиологија.	☆☆ 1, 3, 4, 16, 17